

«Subjektibitate iraultzaileak ekoizten dituzten artelanak izan behar ditugu helburu»

Antonio Negriekin trilogia bat idatzi zuen: *Inperioa, Multitudea: gerra eta demokrazia inperioaren garaian eta Commonwealth-a*. 2011n hasitako plazen eta okupazioen zikloan parte hartu ostean *Adierazpena* panfletoa idatzi dute ostera. Baina Michael Hardt (1960, Washington) literatura teoriararia da. Berriki Iruñean egon da La Hormiga Atómica Liburuak-en eta Komunen Fundazioaren eskutik.

| HEDO I ETXARTE |

Zure filosofia eta politikako testuetan komuna edo denona denari buruz hitz egiten duzu sarri. Baina zer litzateke komuna dena literaturan, harreman komertzialaren paralelo argiaz harago? Zeharka erantzungo dut. Interesgarria litzateke multitudinearen literaturari buruz hitz egitea. Literatura herritarrari buruz pentsatuko nuke hasteko, Antonio Gramscik aipatzen duen nazional herrikoari buruz. Hark zioen Italiako literaturak ez zuela ahots nazional herrikoia bat garatua; Frantziak, aldiz, bazuela halakorik XVIII. eta XIX. mendeetako literaturan. Gramscirentzat garrantzitsua zen literaturak ez zuela jendea islatzen, jendea eraikitzen laguntzen zuela baizik. Horregatik zioen literaturak potentzial iraultzailea duela.

Beraz, oinarriztat hartuko bagenu literaturaz nazional herrikoia hipotesi gisa, has gitezke pentsatzen zertan izan daitekeen ezberdina multitudinearen literatura. Gaur ez genuke ekoizte beharko ahots nazional bateratu bat; ezta, bestalde, norbanakoen batuketa bat ere, singularidadeen sare bat baizik. Nola osatu talde bat, multiplizitateen sare bat, hori litzateke proposamen interesgarria. Akaso Gramsciri okerra irudituko litzaioke baina neure perspektibatik arrakasta literario bat litzateke. Multitudinearen literatura litzateke niretzat komunaren literatura. Bururatzen zaizu adibideren bat? Badira arau hauek betetzen dituzten testuak?

Badituzten baina ez dira gaur egungoak: Manhattan Transfer edo Berlin Alexanderplatz.

Bai. Horiek neuzkan neuk ere buruan.

Baina denak dira orain hamarkada batzuk sortutako lanak. Arazoa da?

Ez, zeren denok partekatzen ditugu testu horiek.

Uste duzu pauso berri bat egongo dela literaturan, politikan bezala, 2011n ireki den plazen zikloari lotua? Lagun gaitzake 1789-1989 zikloan sortutako herri literaturak, erabilgarria izan daiteke politikoki egun?

Subjektibitate berriak sortzeko gaitasunak asko erakarri izan nau. Horrek emaitza politikoak izan ditzake. Artearen rol politikoa, zentzu zabalean, subjektibitatearen mailan lan-tzen da.

Halere, ez daukat egungo literaturako adibiderik, nahiz eta horrek ez duen esan nahi ekoizten ari ez denik. Ekoizpena hain da handia ezin dugula dena jarraitu, tamalez. Baina uste dut ekonomian gero eta garrantzitsua goa dela subjektibitatearen sorkuntza, salgaiekin alderatuta adibidez. Beraz, artearen rola, eta bere sorkuntzaren indarra, gero eta lotuagoa egongo dira.

Edozein kasutan, ez naiz ari esloganez beteriko arteari buruz, borroka islatzen dituzten irudiei buruz. Subjektibitate iraultzaileak ekoizten dituzten artelanak izan behar ditugu helburu. Geuri oraingoz XX. mende erdialdeko adibideak bururatzen zaizkigu: Brecht, erresistentziaren estetika, konzientzia politizatua duen artea.

Zein litzateke idazlearentzat ekoizpenerako leku egokia? Zein posizio izan dezake?

Horri erantzuteko ekoizpen ekonomikoak arte ekoizpeneko elementuak zenbateraino irentsi dituen aztertzea komeni da. Paolo Virnori irakurri dizkiot honen inguruko gogoetak, bereziki hizkuntzari buruz jardutean. Ekoizpen ekonomikoa gero eta berritsuagoa bihurtu dela dio. Praktika linguistikoak eta performatiboak zerbitzuetara eta ekoizpen ez-materiale-tara bideratu dituela. Eta uste dut horrek adieraz dezakeela zenbaterainoko indarra izan dezakeen sortzailearen narrazioak. Baina aldi berean arriskuak daude. Adibidez, sor daitezke oso azkar irensten diren forma artistikoak. Akaso gaur egun inoiz baino azkarrago bihur daitezke forma narratibo bat salgarri.

Zentzu horretan, kalitatea bera izan daiteke ikuspuntu politiko bat? Edo aurreiritzi soila da.

XX. mende hasierako Europako idazle modernista asko oso kezkatuta zeuden iragarkiek izan zuten zentraltasunagatik. Iragarkien bidez hizkuntza salgai hutsa zen. Eta zenbait autore modernistak artea eta salgaien mundua bereizteko ahalegina egin zuten. Zenbat du iragarkien hizkeratik James Joycen *Ulysses*-ek? Eta helburua hain justu, salgaien mundutik aldentzea izan zen.

Uste duzu dibortzioa gerta daitekeela artearen eta artea behar dezaketenen artean? Forma

“Gaur ez genuke ekoitzi beharko ahots nazional bateratu bat literaturan; ezta, bestalde, norbanakoen batuketa bat ere, singularidadeen sare bat baizik. Nola osatu talde bat, multiplizitateen sare bat, hori litzateke proposamen interesgarria”.

herrikoien eta elitisten artean Adornok berezitu litzuzkeen zentzuan?

Ez dut ikuspuntu apokaliptiko bat. Akaso neure akatsetarik bat munduaren ikuspuntu apokaliptikoak errefusatzea delako. Gainera uste dut azken urteotako kanpalekuetako eta plazetako hizkuntza estetikoki oso beta dagoela. Maila gorena Gezi parkean gertatu da. Etengabeko esloganak egon dira, txistek, erregimenari aurre egin zaio funtsean baliabide linguistikoak erabilia. %99aren aldeko leloak aise gainditu dira. %99aren leloak gainera, oso elementu artistiko gutxi ditu, kar, kar. Gezin asko zabaldu zen Erdoganek haien aurka esan zuen iraina. Harrapakariak zirela esan zien, eta azkar batean hasi ziren hitz-jokoak egiten. Gezi parkean ere LGTB kolektiboek ere hitz-jokoak erabili zituzten haien errebindikazioak helarazteko. Oso estetikoak ziren. Tamalez, orain minutu batzuk ezin nuen pentsatu egungo idazle batean, egungo egoera probestu eta ekoizten ariko litzatekeen artista horretan. Baina akaso, aktibisten artean aurki ditzakegu hizkuntza asma-zioak egiteko pertsona egokiak, egungo Brechtak edo Joyceak.

Marxek aipatzen zituen bai merkatuko salgaien hizkuntza bizia, baita estatuaren hildako hizkuntza ere. Egungo aktibistek modu askean jolas dezakete biekin. Han aurki ditzakegu egungo alternatibak. ■

